

1999 YILINDA SOLOI / POMPEIOPOLIS'TE BULUNAN  
GREKÇE MEZAR YAZITI  
(Lev. 46)

\*Sevim AYTES

ABSTRACT

The ancient city of Soloi/Pompeiopolis lies within the boundries of Mezitli District, 11 kms West of Mersin. According to Strabon, it is situated on the border between Cilicia Tracheia (Western Cilicia) and Cilicia Pedias ( Eastern Cilicia ). The area experienced its richest period under the rule of Seleukos in Hellenistic Era. After the Roman commander Pompeius forced the pirates to settle in the region, the city was named after him as Pompeiopolis. The first excavations began in 1999 and have continued up to now. During these excavations and field researches, a cylindrical grave stone which belongs to the Late Roman Period was handed over by an elderly man to the authorities. There are four lines on it. The script on this tomb translates as: *The mother of Hepomenos, Ligyrianon, had erected in the memory of patron Philodates. As the excavations proceed, more and more finds will be obtained from the site.*

Soloi/Pompeiopolis antik kenti bugün, Mersin'in 11 km. batısında Mezitli ilçe sınırları içinde bulunmaktadır<sup>1</sup>. Strabon'a göre Soloi/Pompeiopolis liman kenti, antikçağda Kilikia Trakheia (Dağlık Kilikia) ile Kilikia Pedias (Ovalık Kilikia)'ın sınırını oluşturmaktadır<sup>2</sup>.

İ.Ö VIII. yy'da kurulduğu<sup>3</sup> kabul edilen kentin Strabon, Akhaialılar ve Rhodos-Lindoslular<sup>4</sup>, Pomponius Mela<sup>5</sup> ise Argoslular ve Rhodoslular tarafından kurulduğunu yazar. Soloi, Pers standartlarında ilk sikkelerini İ.Ö V.yy'ın ortalarında basar<sup>6</sup>. Kent Hellenistik dönemde Seleukos egemenliği altına girer ve Soloi en zengin dönemini bu çağda yaşar. Seleukos yönetiminin İ.Ö II. yy'ın, ikinci yarısında zayıflamasıyla bölgede, yaygınlaşan korsanlıkla birlikte karışıklıklar başlar.

Armenia Kralı Tigranes tarafından yerleşim yeri olarak kullanılan ve daha sonra onun tarafından boşaltılan Soloi'da Romalıların bölgeye egemen olmalarıyla komutan Pompeius düzeni sağlar ve bölgedeki korsanları buraya İ.Ö 67'de yerleştirir<sup>7</sup>. Bu olaydan sonra da Soloi kentinin adı Pompeius'un adı ile özdeşleştirilerek *Pompeiopolis* (*Pompeius için kent > Pompeius'a -adanmış, ait-kent* ) adını alır.

\* Makalemi okuyarak değerlendiren Prof. Dr. Sencer Şahin'e, yazıtı yayınlamama izin veren Soloi/Pompeiopolis kazıları bilimsel başkanı ME.Ü Arkeoloji bölümü öğretim üyesi Yard.Doç.Dr Remzi Yağcı'ya, Mersin Müze Müdürü Akif Işık'a ve çalışmalarına her zaman yardımcı olan ME.Ü. Arkeoloji Bölümü Latince Okutmanı Murat Özyıldırım'a teşekkür ederim.

<sup>1</sup>Hild- Hellenkemper 1990 s 381

<sup>2</sup>Strabon xiv,5,8

<sup>3</sup>Jones 1971 s.193

<sup>4</sup>a.g.e

<sup>5</sup>Mela 1.71

<sup>6</sup>Hill 1964 s .Ixxi

<sup>7</sup>Boyce 1969 s 87; Plutarkhos(çev;Dryden), tarihsiz s .759

Soloi antik liman kenti kazıları 1999 yılında başlatılmıştır<sup>8</sup>. Haziran-Temmuz aylarında yapılan kazılar sırasında bölgede oturan bir vatandaş tarafından evinin samanlığında bulunan mezar taşı kazıya verilmiştir.

Silindirik mezar taşının gövdesi ile kaidesi arasında 24.5 cm.lik bir kalınlık farkı bulunmaktadır. Bu mezar taşının üst bölümü de, kaidede olduğu gibi dışbükey bir şekilde yükselmiştir. Dışbükey çıkıntının üzerinde çapı silindirik gövde ile eşit olan bir çıkıntı vardır. Olasılıkla üzerindeki yivlere dayanarak üzerinde heykel kaidesi bulunmaktaydı.

Silindirik gövdede bulunan grekçe yazıtın ilk satırı, boyu 5cm., eni 51cm. olan çıkıntılı bir profil ile diğer satırlardan ayrılmıştır.

derinlik:	22 cm
genişlik:	62 cm
boy:	41 cm
harf boyu:	2.5 cm

	Λιγυριανὸν ἡ
2	μήτηρ Ἐπομέ-
	νο[υ] Φιλοδάτω
4	πατρωνί μνή-
	μης χάριν

*Hepomenos'un annesi Ligyrianon efendisi Philodates'in anısına yaptırdı.*

Mezar yazıtı dört satırdan oluşmaktadır. Mezarı yaptıran kadının ismi Λιγυριανὸν yeni olmakla birlikte Λιγυρός\* ismiyle ilişkili gözükmektedir. Kıbrıs'da Limasol yakınlarında ele geçen bir mezar yazıtıyla karşılaştırabiliriz. (SEG XXXI 1981 Nr.1347): Τίμωνα Λίγυρον τὸν ἀγαθὸν καὶ εὐεργητὴν ἡ μήτηρ Ὀ/ νάσιον τὸν γλυκύτατον/ αὐτῆς υεῖον ποιεῖ μνήμης χάριν.

Yazıtımızın bulunduğu bölgede de -ov bitimli kadın isimlerine rastlanmaktadır<sup>9</sup>. Yazıtta geçen Ἐπόμενος ve Φιλοδάτης erkek isimleri de, saptayabildiğimiz kadarıyla, keza ilk kez bu yazıtta gözükmektedirler. Φιλοδάτω: Yeni bir isim olarak gözükmektedir ve nominativus şekli Φιλοδάτης ya da Φιλοδάτος olsa gerektir. Ancak -δάτωσ bitimli bir kişi ismi bilinmemektedir. -δάτω bitimli isme ise örneğin Μιτηριδάτω gösterilebilir. Yazıttaki erkek kişi ismi gerçekten φιλοδάτω ise, bu durumda ismin deklinasyonunun -α'lı yerine -ο'lu isim çekimine göre yapıldığını kabul etmemiz gerekir. -ο'lu çekimin diğer çekimlerin casuslarına etki yaptığı ise bilinmektedir<sup>10</sup>.

<sup>8</sup>1999 yılında başlatılan Soloi/Pompeïopolis Antik Liman Kenti Kazıları Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd.Doç.Dr. Remzi YAĞCI 'nın bilimsel başkanlığında, Mersin Arkeoloji Müzesi ve Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü tarafından yapılmaktadır.

\*Pape-Benseler, Griechische Eigennamen, s.v

<sup>9</sup>Bu bölgede geçen -ov ile biten kadın isimleri için bkz, Keil- Wilhelm, Mama III 362; Hagel, Tomaschitz, s 331, OID35; Zgusta §873-12

<sup>10</sup>Dieterich 1898, s. 162 vd.

Dördüncü satırdaki -μνη ise ligatürdür. Yazıt, üzerindeki harf karakterlerinden Geç Roma dönemine (olasılıkla İ.S.III. yy.) tarihlenmektedir.

#### BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR

- Boyce 1969 A. A. Boyce, The Foundation Year of Pompeiopolis in Cilicia, Collection Latomus Vol.103 Hommages a Marcel Renard 3, Michigan 1969
- Dietrich 1898 Untersuchungen zur Geschichte der griechischen Sprache Leipzig 1898
- Hagel-Tomaschitz 1998 S. Hagel, K. Tomaschitz, Repertorium der westkilikischen Inschriften. Ergänzungsbände zu TAM,Wien 1998
- Hild-Hellenkemper 1990 F. Hild, H. Hellenkemper, Tabula Imperii Byzantini 5, Teil 1-2 Wien 1990
- Hill 1964 G.F. Hill, A Catalogue of The Greek Coins in British Museum,Bologna 1964
- Jones 1971 A. H. M. Jones, The Cities of the Eastern Roman Provinces. Oxford 1971
- Keil-Wilhelm J. Keil, A. Wilhelm, MAMA 3,London-Manchester 1931
- Pape-Benseler W.Pape- G.Benseler, Wörterbuch der Griechischen Eigennamen Graz 1959 (1911'den tıpkı basım)
- Plutarch Plutarch (translated by: John Dryden), The Lives of the Noble Grecians and Romans, NewYork (tarihsiz)
- Pomponius Mela Pomponius Mela, De Chorographia,Baskı; 1880
- SEG Supplementum Epigraphicum Graecum, Leiden 1923
- Strabon Strabon (çev:Adnan Pekman), Antik Anadolu Coğrafyası XII-XIII-XIV, İstanbul 1993
- Zgusta 1964 L. Zgusta, Kleinasiatische Personennamen, Prag 1964